

אסובי ינוקא סידור ותיקון איברי התינוק
אחר שנולד.

רב נחמן אוסר בשבת דדמי למתקן. ורב
שישת שרי.

אמר רב נחמן: מנא אמינא לה דאסור, דתנן
— אין עושין אפיקטויזין בשבת אסור קכג-ב
לשתות משקין הגורמים שיקיא את מה
שאכל כדי שיוכל לאכול הרבה בשבת, דהוי
כמתקן גברא. וחזינן דכל דבר דדמי למתקן
גברא בשבת אסור, והוא הדין דאסובי ינוקא
אסור.

ורב ששת אמר לך: התם באפיקטויזין לאו
אורחיה אין רגילות לעשות את זה ולכן
חשיב כמתקן בשבת. הכא אסובי ינוקא
אורחיה הוא והרי זה כמו שמאכיל ומשקה
את התינוק, ושרי.

אמר רב ששת: מנא אמינא לה דאסובי
ינוקא שרי, דתנן מחט של יד מותר לטלטלה
כדי ליטול בו את הקוץ. וחזינן מהא דמותר

מיתיבי: מחט בין נקובה בין שאינה נקובה
שאינן בה חור מותר לטלטלה בשבת. ולא
אמרו דבעינן נקובה אלא לענין קבלת
טומאה בלבד. וחזינן דלא משוינן בין
טומאה לשבת.

תרנמא אביי אליבא לדברי דרבא [שלא
שחלק בין טומאה לשבת]: דהאי ברייתא
בגולמי מחטין העומדות לינקב עסקינן
דעדיין לא נגמרה מלאכת המחט עד שינקבו
אותה. ולכן לענין טומאה כיון שלא נגמר
הכלי אין המחט מקבלת טומאה. אבל לענין
שבת זימנין דמימלך שהוא נמלך בדעתו
עליהו להשאירם כמות שהן ולא לנקבן
ומשויי להו מנא ועושה אותם לכלי לנטילת
קוץ ולכן מותר לטלטלם. [דכל היכא דעל
ידי מחשבתו יכול הוא לעשותם כלי, סגי
בזה לענין טלטול בשבת] תוספות.

אבל במחט שלימה שנשברה היכא דניטל
חררה או עוקצה, אדם לא משאירה כדי
להוציא בה קוץ. אלא זורקה לבין גרוטאות,
ובטל ממנה שם כלי אפילו לענין שבת,
ואסור לטלטלה. (8)

דלכולי עלמא טלטול מן הצד שמיא טלטול.
תוס' מג ב

7. בתוספות כתבו דהכי פירושו: מדלענין
טומאה לא הוי כלי אפילו על ידי יחוד, דכיוון
שניטל חררה לא מהני יחוד, לענין שבת נמי אין
לו שם כלי.

אבל היכא דמהני ביה יחוד לענין קבלת
טומאה, הוי כלי לענין שבת אפילו בלי יחוד.
וקשה, דלקמן בדף קכד ב אמרינן דחרס
קטנה מותר לטלטל אותה בשבת, ואף על גב
דלחתיכת חרס קטנה לא מהני יחוד לקבלת

טומאה.

ויש לומר, דהא דלא מהני יחוד בכלי חרס
לקבלת טומאה זהו דין פרטי בכלי חרס שאם
אין לו בית קבול אינו מקבל טומאה. אבל כלי
מתכת באותו מצב של הכלי חרס היה מקבל
טומאה על ידי יחוד. חזו"א.

8. ואם יחד את המחט שניטל עוקצה או חודה
מבעוד יום לאיזה תשמיש הוי כלי, ומותר
לטלטלה כדין כלי שמלאכתו להיתר. משנה
ברורה.

דיש בו קשר: נהי נמי דיש לו שם כלי, מכל מקום **פשוטי כלי עץ הוא כלי עץ שאין לו בית קבול**. [ואפילו אם הקנה חלול, אין החלל עשוי לקבל בתוכו כלום, ואין זה נחשב ככלי שיש לו בית קבול]. **ופשוטי כלי עץ קיימא לן דאינן מקבלין טומאה**.

מאי טעמא אינן מקבלין טומאה? דומיא דשק בעינן. דכתיב בפרשת שמיני "מכל כלי עץ או בגד או עור או שק" איתקש עץ לשק מה שק מיטלטל מלא וריקן, דשק יש לו בית קיבול, אף עץ צריך שיהיה לו בית קיבול.

ומשנינן: **תנא משמיה דרבי נחמיה: בשעה שמהפך בזיתים הופכו רואה בו**. על ידי שהופך את הקנה רואה הוא את השמן המשתתיר על יד הפקק ויודע אם ראויים הזיתים כבר לבית הבד וזה נחשב שיש לקנה בית קיבול. אבל אם אין לו קשר אין השמן נראה בו ואין לקנה בית קיבול.

מתניתין:

רבי יוסי אומר: כל הכלים שמלאכתן לאיסור ניטלין בשבת לצורך גופן. חוץ מן המסר המשור הגדול שמנסרים בו קורות. ויתד של מחרישה שבו עושים את החריץ בתלם המחרישה. דהנך כלים מקפיד הוא עלייהו לא לעשות בהן מלאכה אחרת ומיחד להם מקום כדי שלא יתקלקלו. והרי הם מוקצה מחמת חסרון כיס ואינן ניטלין לצורך גופן.

להוציא את הקוץ, דתקוני גברא בדבר שאינו של רפואה ואין בזה חשש של שחיקת סממנים שרי, והוא הדין באסובי ינוקי דשרי.

ורב נחמן אמר לך: התם הקוץ אינו מחובר לגוף אלא פקיד נתון הוא שם והוצאתו אינה בגדר תקון גברא.

הכא באסובי ינוקא לא פקיד אין העצמות מונחות שם אלא מחוברות, וסידורן וחיבורן דמי למלאכה.

מתניתין:

קנה של זיתים. [לאחר מסיק הזיתים היו שמים את הזיתים בכלי [מעטן] כדי שיתחממו ויתרככו ויהיה שמנן נוח לצאת. ולאחר זמן היו בודקים על ידי השמנונית שהצטברה על קנה המיוחד לכך אם הזיתים התרככו, וראויים הם להלקח לבית הבד].

אם יש קשר בראשו כעין פקק של קנה שעליו מצטבר השמן [ובו היו בודקים את שמנונית הזיתים]. **מקבל טומאה** דנחשב על ידי הקשר ככלי. **ואם לאו** אינו נחשב ככלי ואין מקבל טומאה.

בין כך שיש בו קשר, ובין כך שאין בו קשר ניטל בשבת, דנחשב הוא ככלי לענין טלטול דהרי ראוי הוא להפוך בו את הזיתים.⁽¹⁾

גמרא:

והוינן בה: **אמאי מקבל הקנה טומאה היכא**

1. משמע דכלי ניטל בשבת אפילו היכא דלענין טומאה לא הוי כלי, אפילו על ידי יחוד. וקשה על התוס' לעיל, בעמוד א, שכתבו כי וצריך לומר דבאמת קנה של זיתים הוי כלי,

רק היכא דמהני ביה יחוד לקבלת טומאה, הוי כלי לענין שבת. ועיין במהרש"א מה שיישב.

גמרא:

אמר רב נחמן: האי אובלא דקצרי כלי של כובסין שיש בו נקבין ומזלפין מהם מים על הבגדים. ויש מפרשים כלי ששמים מוגמר [בשמים] מתחתיו, ודרך הנקבים הבגדים שמעליו מתגמרים]. ביתר של מחרישה דמיא דגם עליו אנשים מקפידים שלא יפסד, ודינו כמוקצה מחמת חסרון כיס.

אמר אבוי הרבא דאושכפי סכין של רצענין, וסכינא דאשכבתא סכין שמקצבין בו בשר במקולין, וחצינא דנגרי המעצד של הנגר, ביתר של מחרישה דמי דאדם מקפיד לא לעשות בהם שמושים אחרים, והרי הם מוקצים מחמת חסרון כיס.

תנו רבנן: בראשונה [בימי נחמיה כשגזרו על טלטול הכלים כשראו שהיו מזלזלין באיסורי שבת כדמפרשינן לקמן]. היו אומרים רק שלשה כלים ניטלין בשבת. ושאר הכלים הרי הם מוקצים. (2), (3)

מקצוע של דבילה — כלי שחותכין בו את הדבילה.

וזוחמא ליסטרין של קדירה כף גדולה שסלקו בה את הזוחמא מהקדירה.

וסכין קטנה שעל גבי שלחן שחותכין בה אוכלין בשולחן. והנך כלים שימושם תדיר בשבת, ולכן התירו לטלטל אותם בשבת.

וכשראו שחזרו להזהר קצת באיסור שבת, (4) התירו עוד לטלטל.

וחזרו והתירו עוד כלים כשזוהרו יותר, וחזרו והתירו. [ולקמן מבארינן לה]. עד שאמרו כל הכלים ניטלין בשבת חוץ מן מסר הגדול ויתר של מחרישה.

ומבארינן: מאי התירו וחזרו והתירו וחזרו והתירו?

אמר אבוי: התירו דבר שמלאכתו שיעקר שמושו בחול להיתר לצורך גופו אבל לא לצורך מקומו.

וחזרו והתירו דבר שמלאכתו להיתר גם לצורך מקומו כאשר הוא צריך להשתמש במקום שהכלי מונח.

וחזרו והתירו גם דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו אין, אבל לצורך מקומו לא התירו לטלטל דאין זה נחשב כצורך.

ועדיין כלי קטן הניטל בידו אחת אין —

תשמישן הוא להיתר.

3. והני מילי בכלים אבל בספרי הקודש ואוכלין לא נאסרו מעולם. ר"ן.

4. ולא היתה זו גזירה מוחלטת, אלא עד שיעמוד בין דין אחר ויתיר.

דאי לאו הכי, אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין אחר אלא אם כן גדול הוא ממנו בחכמה ובמנין. חי' הריטב"א.

אלא דלענין קבלת טומאה גזירת הכתוב היא בכלי עץ, דבעינן כלי קבול לקבלת טומאה. שפת אמת, חזו"א.

2. בתוספות כתבו שהגמרא לא כתבה אלא כלים שאין להם בית קבול, דודאי הוא דכוסות וקערות מותר לטלטלן.

ובחידושי הריטב"א כתב דכלים שמשמשים לעולם להיתר כגון כלי אכילה ושתיה ודאי שהם מותרים בטלטול, והגמרא דברה על כלים שרוב

ומשנין: **הכא במאי עסקינן** בברייתא כשמטלטלה מחמה לצל דבזה רבא מודה, שכלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטלו מחמה לצל.

איתיביה: שנינו בברייתא, ושוינ בית הלל ובית שמאי **שאם קצב עליו** — על העלי [שהוא כלי שמיועד לכתישת דברים אסורים] **בשר** ביום טוב, **שאסור לטלטלו**. וחזינן שכלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטלו לצורך מקומו.

ומשנין: **הכא נמי** ברייתא זו איירי כשרוצה לטלטל את העלי מחמה לצל דבזה רבא מודה שאסור.

אמר רבי חנינא: **בימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה** זו שהובאה לעיל שבראשונה גזרו, והתירו רק ג' כלים בטלטול. והטעם לפי שראו שזלזלו בשמירת שבת כדכתיב בספר נחמיה "בימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים גתות בשבת ומביאים הערימות".

אמר רבי אלעזר: המשניות של קנין, ומקלות, גלוסטרא, ומדוכה שנאסרו בטלטול, כולן קודם התרת כלים לפני שהותרו הכלים לאביי לצורך גופו, ולרבא אף לצורך מקומו, **נשנו**.

קנין! דתנן במסכת מנחות, **לא סידור הקנין** שהיו נותנן במערכת לחם הפנים בין חלה לחלה כדי להפריד ביניהן כדי שהחלות לא יתעפשו. **ולא נטילתן** של הקנין מן המערכה

מותר לטלטל, אבל כלי הניטל **בשתי ידיו** לא התירו לטלטל. **עד שאמרו כל הכלים ניטלין בשבת ואפילו בשתי ידים**. אבל כלי שמלאכתו לאיסור, לצורך מקומו אסור לטלטל.

אמר ליה רבא: **מכדי התירו קתני** בברייתא, **מה לי לצורך גופו, מה לי לצורך מקומו?** כשם שהתירו לו לצורך גופו כך התירו לצורך מקומו דשניהם חשיבי צורך.

אלא אמר רבא: התירו דבר שמלאכתו להיתר בין לצורך גופו ובין לצורך מקומו. וחזרו והתירו לטלטל גם מחמה לצל כדי שהכלי לא יתקלקל אף על פי שאינו צריך אותו עכשיו.⁽⁵⁾

וחזרו והתירו דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ולצורך מקומו אין, אבל מחמה לצל לא.

ועדיין דוקא כלי הניטל באדם אחד אין, אבל כלי גדול הניטל **בשני בני אדם** לא. **עד שאמרו כל הכלים ניטלין בשבת ואפילו בשני בני אדם**.

איתיביה אביי לרבא: שנינו בברייתא, **מדוכה אם יש בה שום מטלטלין אותה, ואם לאו אין מטלטלין אותה**. ובשלמא לאביי איכא לאוקמי בצריך למקומו. אלא לרבא שגם בצריך למקומו מותר לטלטל, אמאי אסרה הברייתא לטלטלה?

לצורך כלל.

ודעת הרמב"ם דאפילו בכלים אלו דוקא לצורך מותר לטלטלן. מ"ב סי' ש"ח ס"ק כ"ג.

5. אבל לא לצורך כלל אסור לטלטל אפילו כלי שמלאכתו להיתר. אבל שלשת הכלים שלא גזרו עליהם מעיקרא מותרין הם בטלטול אפילו שלא

רבי יהושע אומר: שומטה מן פתח זה על ידי גרירה ותולה את הנגר בחבירו – בדלת אחרת. אבל לטלטל בהדיא את הנגר אסור אף על פי שמלאכתו להיתר.

רבי טרפון אומר: נגר זה הרי הוא ככל הכלים ומיטלטל בחצר.

וחזינן מדברי רבי יהושע שאפילו כלי שמלאכתו להיתר אסור לטלטלו לצורך גופו. ומשנה זו קודם התרת כלים נשנית.

מדוכה! הא דאמרן לעיל שאסור לטלטל אותה כשאין בה שום. ואף על פי שאביי ורבא תירצו לעיל שמשנה זו איירי או מחמה לצל או לצורך מקומו. מכל מקום תירוצים דחוקים הם. והעיקר הוא שמשנה זו נשנית קודם התרת כלים.

אמר רבה: ממאי דמשניות אלו נשנו קודם התרת כלים, דילמא לעולם אימא לך לאחר התרת כלים נשנו, ומכל מקום אסור לטלטלם.

קנים, טעמא מאי מסדרים אותם במערכה משום איעפושוי כדי שלא יתעפשו [ולא סמכינן על הנס שלחם הפנים היה נשאר טרי כביום הנחתו]. בהאי פורתא באותו זמן

הישנה שסודרה בשבת שעברה דוחה את השבת. (6) דאף על פי שסודר לחם הפנים נעשה בשבת, מכל מקום בערב שבת היה הכהן נכנס ונוטל את הקנין, ובשבת מסלק את המערכה הישנה ומסדר את החדשה בלא קנין, ובמוצש"ק היה נכנס ושם את הקנין בין החלות.

ומשנה זו שאסרה לטלטל קנין אלו למרות שמלאכתן להיתר, נשנית קודם ההיתר הראשון דאפילו כלי שמלאכתו להיתר אסור לטלטל לצורך גופו. (7)

מקלות! דתנן במסכת פסחים, מקלות דקין חלקין היו שם בעזרה שעליהם היו פושטין את בשרו של הקרבן פסח כשחל בחול. ומניחו – את הקנה על כתפו ועל כתף חבירו ותולה את קרבן הפסח ומפשיט.

רבי אלעזר אומר: ארבעה עשר בניסן שחל להיות בשבת אינו משתמש בקנין אלא מניח ידו על כתף חבירו, ויד חבירו על כתפו ותולה ומפשיט. ומשנה זו נשנית קודם היתר כלים, ולכן אסור היה להשתמש בקנין לצורך הפשטת קרבן הפסח.

גלוסטרא! דתנן במסכת כלים, נגר שנועלין בו את הדלת שיש בראשו גלוסטרא שראשו עבה וראוי לדוך בו שום בצד העבה. (1)

קכד-א

וקשה לפי"ז אמאי הוצרכה הגמרא לומר דמשנה זו קודם התרת כלים נשנית, תיפוק ליה דאין על הקנים האלו תורת כלי ולכן אסור לטלטלם. רעק"א.

1. ובבית הבחירה כתב, דכשיש בראשו גלוסטרא מוכח הדבר שהוא כלי שמוכן לנעילה, ואינו דומה לשאר קורות הבית.

6. ואף על פי שאין שבות במקדש, מכל מקום מצינו שכמה פעמים גזרו שבות במקדש במקום הצורך. והכא היה צורך לפי שהיו מחללים שבת. תוספות.

7. בתוס' בסוכה דף מב ב בד"ה טלטול, כתבו, דסידור קנים אינו דוחה שבת הואיל והקנים הם מוקצה, כיון דאין עליהם תורת כלי.